

STUDIA
UNIVERSITATIS BABEȘ-BOLYAI
IURISPRUDENTIA

2/2024
martie-iunie

COLEGIUL REDACȚIONAL

REDACTOR-ȘEF: conf.univ. dr. Șerban DIACONESCU

REDACTOR-COORDONATOR: asist.univ. dr. Dorin JOREA

SECRETAR DE REDACȚIE: lect.univ. dr. Sergiu GOLUB

MEMBRI:

prof.univ. dr. Paul VASILESCU

prof.univ. dr. Ovidiu PODARU

prof.univ. dr. Mircea Dan BOB

prof.univ. dr. Sergiu BOGDAN

conf.univ. dr. Cosmin COSTAȘ

REFERENȚI:

Michel GRIMALDI – profesor, Université Paris II „Panthéon-Assas”

Denis MAZEAUD – profesor, Université Paris II „Panthéon-Assas”

Bjarne MELKEVIK – profesor, Université Laval, Québec

Benoit MOORE – profesor, Université de Montréal

Liviu POP – profesor emerit, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Mircea Ștefan MINEA – profesor, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Dan CHIRICĂ – profesor, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

CUPRINS/TABLE OF CONTENTS/TABLE DES MATIÈRES

Articole GOICOVICI Juanita: <i>Transparency of business-to-consumer terms on attorney fees, in contracts concerning legal counselling services</i>	13-32
Articole TAMBA Adrian: <i>Fideiusiunea simplă și cea solidară – o vedere de ansamblu/The simple suretyship and the solidary suretyship – an overview</i>	33-53
Articole GENTIMIR Alina-Mirabela: <i>English Challenges for Romanian prosecutors in exercising their duties of defense during pre-trial stage</i>	54-84
Articole GROZA Gabriela-Ligia: <i>Recomandările Biroului ONU pentru Controlul Drogurilor și Prevenirea Criminalității (UNODC) privind măsurile privative de libertate și riscul la recidivă/UN Office on Drugs and Crime (UNODC) recommendations regarding custodial measures and the risk of recidivism</i>	85-97
Articole SZEPESI Bettina: <i>The (alleged) failure of private expert evidence in Hungarian civil litigation</i>	98-127
Articole ALMÁSI Veronika: <i>Overview of the Digital Healthcare in Hungary</i>	128-152

LISTA ABREVIERILOR

Observație: pentru explicațiile aferente regulilor de compunere a abrevierilor utilizate, modul corect de întrebuințare dar și clasificarea în funcție de provenința și uzul acestora, a se consulta „Ghidul abrevierilor” redacției Studia UBB Iurisprudentia¹.

Următoarele abrevieri sunt prezentate în ordine alfabetică:

- ^ -----indice [al articolelor de lege];
- a.c.-----anul curent;
- A.R.P.R -----Academia Republicii Populare Române (1948- 1965);
- A.R.S.R.-----Academia Republicii Socialiste România (1965-1989);
- AACR-----*Anglo-American cataloguing rules*;
- ABGB -----Codul civil austriac (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*);
- acad.-----academician;
- ACS -----*American Chemical Society – (stil de citare)*;
- AEGRM-----Arhiva electronică de garanții reale mobiliare;
- AIP -----*American Institute of Physics – (stil de citare)*;
- alin. -----alineat;
- anon.-----*anonymus* (fără autor);
- ANSI -----American National Standards Institute;
- APA -----*American Psychological Association – (stil de citare)*;
- arh. -----arhitect;
- ARK -----*Archival Resource Key – tip de identificator peren*;
- art.-----articol;
- ASRO-----Asociația de Standardizare din România;
- B.of.: -----„Buletinul Oficial al R.S.R.”, partea I nr.;
- B2B-----*business-to-business* (contracte);
- B2C-----*business-to-consumer* (contracte);
- BGB -----Codul civil german (*Bürgerliches Gesetzbuch*);
- c.-----contra;
- C.adm. -----Codul administrativ;
- C.cass.-----Curtea de Casație franceză;
- C.civ. -----Codul civil 2009: Legea 287/2009, M.of.: 511 din 24 iulie 2009, republicat în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011

¹ Disponibil în cadrul rubricii „*Author guidelines*” (eng,)/„Îndrumări pentru autori” (ro.) de pe pagina: <https://law.ubbcluj.ro/ojs/index.php/iurisprudentia/about/submissions>.

- în M.of.: 505 din 15 iulie 2011, în vigoare din 1 octombrie 2011;
- C.civ.fr.-----Codul civil francez (*Code civil des Français*);
- C.civ.it.-----Codul civil italian (*Codice civile italiano*);
- C.civ.q.-----Codul civil Québec;
- C.civ.v.-----Codul civil 1864, în vigoare între 01.12.1865-30.09.2011.;
- C.com.-----Codul comercial – Codicele de comerț din 1887, M.of.: 31 din 10 mai 1887, în mare parte abrogat prin C.civ. 2009, începând cu 1 octombrie 2011, cf. art. 230 alin. lit. c) L: 287/2009;
- C.cons.-----Codul consumului: L: 296/2004, M.of.: 968 din 4 decembrie 2006, republicată în M.of.: 224 din 24 martie 2008;
- C.fam.-----Codul familiei a fost adoptat prin L: 41953, B.of.: 1/4 ianuarie 1954, intrat în vigoare la 1 februarie 1954, modificat și completat prin L: 4/1956, republicat în B.of.: 13/18 aprilie 1956 și abrogat, prin art. 230 lit. m) din L: 71/2011, la data intrării în vigoare a L: 287/2009 privind Codul civil (1 octombrie 2011);
- C.m.-----L: 53/2003 – Codul Muncii–, M.of.: 72/5 februarie 2003, republicat (în temeiul L: 40/2011), M.of.: 345/18 mai 2011;
- C.pen.-----Codul penal, L: 286/2009 privind Codul Penal, M.of.: 510 din 24 iulie 2009, în vigoare din 1 februarie 2014 cf. art. 246 L: 187/2012;
- C.pen. 1864-----Codul Penal 1864, promulgat și publicat la 30 octombrie 1864, în vigoare din 30 aprilie 1865 până la 17 martie 1936;
- C.pen. 1968-----Codul Penal 1968, L:15/1968, B.of. 79 bis din 21 iunie 1968, în vigoare din 1 ianuarie 1969, abrogat prin art. 250 L: 187/2012.;
- C.poc.pen.sl-----C.proc.pen. sloven;
- C.proc.civ.-----Codul de procedură civilă, L: 134/2010, publicată în M.of.: 485/15.07.2010;
- C.proc.civ.v.-----Codul de procedură civilă vechi, „Codicele de procedură civilă”, republicat în M.of.: 45 din 24 februarie 1948, cu modificările și completările ulterioare;
- C.proc.pen.-----Codul de procedură penală, L: 135/2010 „privind Codul de procedură penală”, M.of.: 486 din 15 iulie 2010, în vigoare din 1 februarie 2014 cf. art. 103 din L: 255/1013.;

- C.proc.pen.1864 -----Codul de procedură penală 1864, M.of.: din 2 decembrie 1864, în vigoare din 30 aprilie 1865, abrogat prin „Codul de procedură penală” din 1936, M.of.: 66 din 19 martie 1936.;
- C.proc.pen.1936 -----Codul de procedură penală 1936, L: 472/1936: „Codul de procedură penală”, M.of.: 66 din 19 martie 1936, în vigoare cf. art. 663 (în parte de la data publicării, în parte din 1 ianuarie 1937), abrogat prin art 1 din L: 31/1968 „pentru punerea în aplicare a Codului de procedură penală al Republicii Socialiste România”, B.of.: 47 din 13 noiembrie 1968.;
- C.proc.pen.1968 -----Codul de procedură penală 1968, L: 29/1968 „privind Codul de procedură penală”, B.of: 145 din 12 noiembrie 1968, în vigoare din 1 ianuarie 1969, abrogat prin art. 108 L: 255/2013 „pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale”, M.of.: 515 din 14 august 2013.;
- C.proc.pen.fr. -----Codul de procedură penală francez;
- C.proc.pen.it -----Codul de procedură penală italian;
- C.proc.pen.nl -----Codul de procedură penală olandez;
- CA -----Curtea de Apel (urmată de abrevierea județului n.r.);
- CAB -----Curtea de Apel București;
- cap. -----capitol;
- cart.jud. -----carte de judecată;
- CC -----Curtea de Conturi;
- CCJ -----Curtea de Casație și Justiție (1861[2]-1925)/Curtea de Casație și Justiție (1925-1949);
- CCR -----Curtea Constituțională a României;
- CD -----compact disc
- CD-1970 -----Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1970, ed. Științifică și Enciclopedică, București;
- CDP -----Caiete de Drept Penal;
- CE -----Consiliul Europei;
- CEDO -----Curtea Europeană a Drepturilor Omului/Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
- CETS -----Council of Europe Treaty Series (Seria de Tratatate a Consiliului Europei) (194 *et seq.*);
- CF -----Cartea Funciară;
- cf. -----*confer*, se folosește în loc de „vezi”, însă alegerea uneia dintre cele două abrevieri se face unitar, de-a lungul

întregului material. Întrucât în domeniul juridic „v” este utilizat alternativ pentru *versus* în abrevierea unor cauze, din jurisdicții străine, propunem adoptarea abrevierii [cf.] în loc de „vezi” .;

CJCE	-----	Curtea de Justiție a Comunităților Europene;
CJUE	-----	Curtea de Justiție a Uniunii Europene;
CODATA-ICSTI	-----	Committee on Data of the International Science Council – International Council for Scientific and Technical Information;
com.	-----	comuna;
conf.univ.	-----	conferențiar universitar;
Constituția României	----	Adunarea Constituantă: „Constituția României”, M.of.: 233 din 21 noiembrie 1991, în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991. Modificată și completată prin L: 429/2003, M.of.: 758 din 29 octombrie 2003, republicată în M.of.: 767 din 31 octombrie 2003;
coord.	-----	coordonator;
CPJC	-----	Culegere de practică judiciară;
CS	-----	Curtea Supremă (1949-1952);
CSE	-----	Council Of Science Editors – (<i>stil de citare</i>);
CSJ	-----	Curtea Supremă de Justiție a României (1991[3]-2003[4]);
CSM	-----	Consiliul Superior al Magistraturii;
CSR	-----	<i>corporate social responsibility</i> ;
D-L:	-----	Decretul-Lege nr.;
D:	-----	Decret al Consiliului de Stat al RSR nr.;
d.Hr.	-----	după Hristos;
dec.adm.	-----	decizie administrativă;
dec.civ.	-----	decizie civilă;
dec.pen	-----	decizie penală;
dir.	-----	coordonator al unui volum colectiv;
DOI	-----	<i>Digital online identifier – identificator peren</i> ;
DPO	-----	<i>data protection officer</i> .
dr.	-----	doctor (prin tradiție se păstrează punctul de final);
<i>E.g./e.g.</i>	-----	<i>exempli gratia</i> ;
ECHR:	-----	European Court of Human Rights;
ECLI:	-----	European case law identifier – <i>identificator peren</i> ;
ECU	-----	European currency unit (1979-1999);
ed.	-----	editură sau ediție;
ELI:	-----	European legislation identifier – <i>identificator peren</i> ;
eng.	-----	englez, limba engleză;

<i>et al.</i>	-----	(<i>et aliae/et alii</i>) și altele, și alții;
<i>et seq.</i>	-----	și următoarele (pagini, numere etc.);
<i>etc.</i>	-----	<i>et cetera</i> ;
ETS	-----	European Treaty Series (Seria Tratatelor Europene (1-193));
Eur. Comm'n H.R. Dec & Rep.	-----	Collection of Decisions of the European Commission on Human Rights;
Eur. Ct. Hr.	-----	European Court of Human Rights (Reports of Judgements and Decisions);
Eur. H.R.	-----	European Human Rights Reports;
fr.	-----	francez, limba franceză;
FRAD	-----	Functional Requirements for Authority Data;
FRBR	-----	Functional Requirements for Bibliographic Records;
FRSAD	-----	Functional Requirements for Subject Authority Data;
gr.	-----	grec, limba greacă;
GTS	-----	grupuri transnaționale de societăți;
H:	-----	hotărârea nr.
HCCH	-----	<i>Hague Conference on Private International Law</i> ;
HCGMB	-----	Hotărâre de consiliu general al Municipiului București;
HCL	-----	Hotărâre de consiliu local;
HCM	-----	Hotărâre a Consiliului de Miniștri;
HG:	-----	Hotărârea de Guvern nr.;
hot.	-----	hotărâre judecătorească;
HTML	-----	<i>HyperText Markup Language</i> ;
<i>i.e.</i>	-----	<i>id est</i> (aceasta înseamnă);
<i>i.f.</i>	-----	<i>in fine</i> ;
<i>ibidem (ibid.)</i>	-----	Se utilizează pentru a indica o referință bibliografică precisă, utilizată în nota imediat anterioară, pentru o retrimiteră, la aceeași pagină.;
<i>idem</i> (1)	-----	alineatul (1) al articolului deja citat;
<i>idem (id.)</i>	-----	Se utilizează pentru a indica o referință bibliografică precisă, utilizată în nota imediat anterioară, pentru o retrimiteră, la o pagină diferită.;
IEEE	-----	Institute of Electrical and Electronics Engineers – (<i>stil de citare</i>);
ILFA	-----	International Federation of Library Associations and Institutions
<i>infra</i>	-----	mai jos;
ing.	-----	inginer;
INML	-----	Institutul de Medicină Legală „Mina Minovici”;
ISBD	-----	International Standard Bibliographic Description;

ISBN	-----	International Standard Book Number, - <i>identificator peren</i> ;
ISC	-----	International Science Council;
ISMN	-----	International Standard Music Number – <i>identificator peren</i> ;
ISO	-----	Organizația Internațională de Standardizare/standard al asociației;
ISRC	-----	International Standard Recording Code – <i>identificator peren</i> ;
ISSN	-----	International Standard Serial Number – <i>identificator peren</i> ;
it.	-----	italian, limba italiană;
î.Hr.	-----	înainte de Hristos;
ÎCCJ	-----	Înalta Curte de Casație și Justiție;
JN	-----	Justiția Nouă, revista;
JO/JOUE	-----	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene;
Jud.	-----	Judecătoria(a);
jud.	-----	județul;
L:	-----	Legea nr.;
L: 71/2011	-----	Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M.of.: 409/10.06.2011;
L.S.	-----	locul sigiliului;
LCA	-----	Legea contenciosului administrativ;
lect.	-----	lector;
lit.	-----	litera;
<i>loc.cit.</i>	-----	<i>loco citato</i> ;
LRM	-----	Library Reference Model A conceptual Model for Bibliographic Information;
M.of.	-----	Monitorul Oficial al României, partea I;
MARC	-----	MACHine-Readable Cataloging;
MC	-----	CEDO, Marea Cameră;
MDA	-----	Mic dicționar academic;
MEC	-----	Ministerul Educației și al Cercetării;
MLA	-----	Modern Language Association (<i>stil de citare</i>);
mun.	-----	municipiul;
n.	-----	nota/ă de subsol (din propria lucrare, din lucrarea citată);
n.a.	-----	nota/ă din lucrarea care se citează (observația, completarea autorului/creatorului);

n.n.	-----	nota noastră (a autorului care scrie – observația, completarea);
n.r.	-----	nota redacției;
N.Y.	-----	New York;
NISO	-----	National Information Standards Organization;
nr	-----	număr;
nr.	-----	numărul;
O:	-----	ordin (de ministru) nr.;
OECD	-----	<i>Organization for Economic Co-operation and Development</i> ;
OG:	-----	Ordonanța de Guvern nr.;
OMJ:	-----	Ordinul Ministrului Justiției nr.;
op.cit.	-----	<i>opus citatum, opere citato</i> ; [de evitat, a se înlocui cu titlu scurt n.r.]
OUG:	-----	Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.;
p.	-----	pagina;
<i>passim</i>	-----	în diverse locuri (de evitat întrucât citările trebuie să fie precise);
pct.	-----	punctul;
pen.	-----	penal(ă);
pg.	-----	paragraf;
pp.	-----	paginile;
PR	-----	Pandectele române, revista;
proc.pen.fr	-----	Codul de procedură penală francez;
prof. univ.	-----	profesor universitar ;
Ptk.	-----	Codul civil ungar (<i>Polgári Törvénykönyv</i>);
PUD	-----	Plan urbanistic de detaliu;
PUG	-----	Plan urbanistic general;
PUZ	-----	Plan urbanistic zonal;
R:	-----	Regulament nr.;
RDA	-----	Resource Description and Access – <i>standard de citare</i> ;
RDC	-----	Revista de Drept Comercial;
rep.	-----	republicată (legea);
RFDA	-----	<i>Revue Française de Droit Administratif</i> ;
RGPD	-----	Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice În ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), JO L 119/1 din 4 mai 2016.
RLU	-----	Regulament local (de urbanism);

ROIIJ 2005	-----	Regulament din 2005 de ordine interioară al instanțelor judecătorești, CSM, H: 387/2005 pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești, M.of.: 958/28 octombrie 2005;
ROIIJ 2015	-----	Regulament din 2015 de ordine interioară al instanțelor judecătorești, CSM, H: 1.375/2015 pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești, M.of.: 970/28 decembrie 2015;
ROIIJ 2022	-----	Regulament din 2022 de ordine interioară al instanțelor judecătorești, CSM, H: 3243/2022 pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești, M.of.: 1254 și 1254 bis/27 decembrie 2022;
ROLINeST	-----	Romanian Library network science & technology;
RRD	-----	Revista Română de Drept;
RRDP	-----	Revista Română de Drept Privat;
s.a.	-----	fără autor - în construcția referințelor;
S.C.	-----	Societate Comercială;
s.d.	-----	fără dată;
s.l.	-----	fără loc;
s.n.	-----	fără titlu – în construcția referințelor;
s.n.	-----	sublinierea noastră;
s.n.s.	-----	fără editură cunoscută – în construcția referințelor;
S.R.L.	-----	Societate cu Răspundere Limitată;
S.S.	-----	cu semnătura sa;
Sec.	-----	Secția (unitate administrativă, oficială, deci primește majusculă).;
sec.	-----	secțiune;
Sec.cont.adm.	-----	secția de contencios administrativ;
sen.	-----	sentință;
SR ISO	-----	standard românesc ce transpune un standard ISO;
STAS	-----	STAndard de Stat];
sub.	-----	subliniere;
SUBB Iurisprudentia	-----	Studia Universitatis Babeș-Bolyai Iurisprudentia;
<i>supra</i>	-----	mai sus;
SZGB	-----	Codul civil elvețian;
ș.a.	-----	și alții, și altele; [de preferință: <i>et. al. n.r.</i>]
ș.a.m.d.	-----	și așa mai departe; [de preferință: <i>etc. n.r.</i>]
T	-----	Tribunal [se adaugă, fără blanc, abrevierea județului <i>e.g.</i> : <i>TCJ, TB etc. n.r.</i>];
t.	-----	tomul;

t.n.	-----	traducerea noastră (a autorului/autorilor);
tc.	-----	turc, limba turcă;
th.	-----	teză de doctorat (citată în dactilogramă);
tit.	-----	titlul;
TReg.	-----	Tribunalul Regiunii;
TS	-----	Tribunalul Suprem (1952-1991);
TUB	-----	Tipografia Universității București;
UAT	-----	unitate administrativ-teritorială;
UBB	-----	Universitatea Babeș-Bolyai;
UNICODE	-----	Universal Coded Character Set;
UNIDROIT	-----	International Institute for the Unification of Private Law;
URI	-----	Uniform Resource Identifier – identificator peren;
URN	-----	Uniform Resource Name – identificator peren;
var. (ist.)	-----	variațiune și istoric (arhaism);
vol.	-----	volumul;
vs [fără punct]	-----	<i>versus</i> ;
Y.B. Eur. Conv. Hr.	-----	Yearbook of the European Convention on Human Rights.

Listă îngrijită și actualizată, în baza principalelor abrevieri utilizate în paginile revistei, de:

Dorin JOREA
Redactor-coordonator al SUBB Iurisprudentia

ARTICOLE

TRANSPARENCY OF BUSINESS-TO-CONSUMER
TERMS ON ATTORNEY FEES, IN CONTRACTS
CONCERNING LEGAL COUNSELLING SERVICES

DOI: 10.24193/SUBBIur.69(2024).2.1
Data publicării online: 31.12.2024

Juanita GOICOVICI*

Abstract. The study examines the issue of establishing the unfair nature of clauses in legal assistance contracts between a lawyer and a consumer, prefiguring the payment of lawyer fees based on an hourly rate, as this criterion was highlighted in the jurisprudence of the CJEU, especially in the judgments pronounced in case C-395/21 and in case C-335/21. The emphasis is placed on the requirement of transparency of the costs of legal advice services in relations with consumers, in the light of the recital according to which, although the adhesion clauses are unchallengeable according to article 4, 2nd para. of Directive 93/13 if these terms concern elements of the price of services or products supplied to the consumer, those contractual provisions remain included in the analysis of unfairness in situations where they have been stated by the *proferens* in excessively technical language or when resorting to evasive and non-transparent provisions.

Key-words: consumer, legal counselling, B2C services, non-transparent content, attorney fees, unfair terms.

* Conf.univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca, e-mail: juanita.goicovici@law.ubbcluj.ro, <https://orcid.org/0000-0002-0050-4511>.

Table of contents

Table of contents.....	14
I. Introduction	15
II. Assessing the disequibrated nature of B2C terms based on the unfitting to the exigences of transparency.....	19
A. Clauses addressing the ancillary elements of the onerous counterpart	19
B. Clarity and intelligibility of the litigious clause using the ‘average consumer’ standard	21
III. Formal exigences applicable to the formation of legal counselling contracts	23
IV. Dual assessment: eliminating the litigious unfair terms <i>versus</i> the suppression of unfair commercial practices	25
V. Typologies of ‘significant imbalance’ caused by the effects of the unfair terms and legal treatment of evasive clauses	27
Conclusions.....	28
Bibliography.....	30

I. Introduction

Providing legal services to consumers who request legal advice while acting outside their professional activity¹ may raise several practical interrogations, since these services are subsumed to the category of intellectual services subject to the provisions of consumer law, particularly those provisions repressing unfair contractual B2C terms. In the B2C relations between the lawyer and natural persons acting for extra-professional purposes, the exigencies of transparency remain central to the debate on the prerequisites of eliminating unfair terms, in a context in which certain contractual provisions elaborated by the *proferens* and accepted by the *adherens* in the absence of any optional negotiatory framework might present a disturbing non-transparent nature. Are the contractual provisions on legal services in B2C contracts subject to challenge in terms of unbalanced nature², from the perspective of the provisions of Directive (EC) 93/13, with the amendments brought by Directive (EU) 2019/2161? Could the consumer request the removal of a clause stipulating the payment of attorney fees using an hourly rate, without containing transparent criteria based on the amounts due by the consumer are established?

The taxonomy of B2C adhesion contracts encapsulates the criterion of the significant disequilibria generated between the contractual parties, as emphasized in a landmark decision of the CJEU, pronounced in case C-

¹ Juanita GOICOVICI, „Consumatorul aparent și profesionistul veritabil: frontierele (volutele) noțiunii de «consumator»”, în Adriana Almășan, Ioana Vârsta, Cristina Elisabeta Zamșa (coord.), *In honorem Flavius Antoniu Baias. Aparența în drept*, Hamangiu, București, 2021, vol. 2, pp. 727-752.

² Juanita GOICOVICI, *Dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori*, Hamangiu, Bucharest, 2022, pp. 172-176.

537/13³, the reasoning of which was restated in the alignment of the recitals of the CJEU decisions in cases C-335/21⁴ and C-395/21⁵.

In case C-395/21, the Lithuanian consumer paid in advance the sum of EUR 5600 for the legal advice services covered by the five B2C agreements concluded with an individual law firm, each of those contracts containing the clause at issue that the fees were set at EUR 100 per hour of legal consultations provided to the client, while stipulating that certain amounts will be paid immediately after the consultations had been provided, calculated according to the number of hours of consultations involved. The dispute was caused by the consumer's refusal to pay the amounts mentioned in the invoices issued by the law firm; subsequently, a legal action has been brought before courts against the consumer for an order to pay the amount of approximately EUR 10,000 (more precisely, EUR 9900) invoiced for legal advice and the amount of approximately EUR 200 as expenses incurred in the context of enforcement, increased by annual interest in the amount of 5% of the due fees. This claim partially admitted by the court of first instance, for approximately 6500 euros. Congruently, the appellate court (Supreme Court of Lithuania), which was the referring court, highlighted a pair of issues on which it requested the interpretative intervention of the CJEU, relating to the requirements of transparency of the clauses in contracts for the provision of

³ CJEU, C9, BIRUTĖ ŠIBA VS. ARŪNAS DEVĖNAS, C-537/13, of 15.I.2015, ECLI:EU:C:2015:14, online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CJ0537&qid=1703415477562>.

⁴ CJEU, C9, VICENTE VS. DELIA, C-335/21, of 22.IX.2022, ECLI:EU:C:2022:720, online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0335&qid=1703415856504>.

⁵ CJEU, C4, D.V. VS. M.A., C-395/21, of 12.I.2023, ECLI:EU:C:2023:14, online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0395&qid=1703416001139>.

legal services (i), while also requesting clarification on the effects when admitting the unfairness of a clause fixing the price (or the cost) of legal services (ii).

The referring court's first concern was centred on a possible exclusion of this type of claim from the substantial scope of Directive 93/13 on unfair terms and of Directive 2019/2161, in particular considering that it related to the issue of fixing the price component, which would have excluded it *outright* from the category of adhesion clauses eligible for the control of unfairness, except if it had presented a non-transparent and ambiguous wording for the consumer, which would have repositioned the disputed terms in the categories of contractual provisions subject, and not exempted from judicial control on unfairness, from the angle of application of article 4, 2nd para. of the revised Directive 93/13.

Saliently, in case C-395/21, the dilemmatic nature of the assessment of the unfair nature of the litigious terms related to the apparently insurmountable difficulties raised by the possible return to the previous situation, posterior to the inactivation of the litigious terms with retroactive effect, given that the retroactivity in declaring the voidance of unfair terms⁶ (or in establishing their *inter partes* unenforceability) would be impossible to reconcile with the irreversibility of the effects already produced, consisting of the providing of legal advice services from which the consumer has benefited and which, by their nature, are exempt from the category of reversible effects of judicial actions. This irreversibility of the services of an intellectual nature provided to the consumer (while applying attorney fees the amount of which has been established in a non-transparent manner) could attract an

⁶ Paola IAMICELI, „The «Punitive Nullity» of Unfair Terms in Consumer Contracts and the Role of National Courts: A Principle-Based Analysis”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 12, n. 4, 2023, pp. 142-150.

undesirable effect, of unjust enrichment of the consumer, implying an unfair situation towards the professional who has already provided those services.

The tertiary plan of the dilemma brought before the CJEU referred to a possible reduction by the court of the level of the legal counselling fees (based not on its visibly exaggerated, exorbitant, or disproportionate nature in relation to the object of the litigious case, but based on the non-transparent criteria, which remained unexplained when issuing the consent to adhesion agreement). The intervention concerned the services that the consumer benefited from in the form of services of legal advice and whether such a reductive intervention of the court would not compromise the deterrent effect⁷ of article 7, 1st para. of Directive 93/13. Saliently, the argument was based on the assertion that, if professionals could rely in advance on a moderate intervention by the courts, in the sense of partially ‘amputating’ the effects of the unfair term, while *pro parte* maintaining its effectiveness (for example, by reducing the amount of fees and tariffs charged by the service provider under the litigious terms), professionals would manifest disinterest in avoiding or not resorting to unfair terms⁸ and instead professionals would engage in distorted contractual conduct⁹, resorting *prima facie* to unfair

⁷ Juanita GOICOVICI, „Aprecierea caracterului abuziv al clauzelor contractuale în cazuistica recentă a CJUE și impactul acesteia asupra jurisprudenței naționale: schimbări palpabile sau implicare secvențială”, *Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, seria Științe Juridice*, vol. 66, n. 2, 2020, pp. 47-64.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Juanita GOICOVICI, „Fațetele bunei-credințe a profesionistului în evaluarea clauzelor abuzive din contractele de credit încheiate de consumatori”, în Adriana ALMĂȘAN, Flavius-Antoniou BAIAS, Bogdan DUMITRACHE, Ioana VÂRSTA, Cristina Elisabeta ZAMȘA (coord.), *In honorem Corneliu Bîrsan. Ius est ars boni et aequi*, Hamangiu, București, 2023, vol. II, pp. 497-528.

clauses without fear of other sanctions. The *proferens*¹⁰ would thus rely on the tempering effects of these clauses, due to the judges' intervention and, for obvious reasons, such reasoning would undermine the preventive and deterrent effect of Directive 93/13, which postulated a general prohibition on resorting to disequibrated terms in B2C adhesion agreements.

II. Assessing the disequibrated nature of B2C terms based on the unfitting to the exigences of transparency

A. Clauses addressing the ancillary elements of the onerous counterpart

National courts' mission in establishing the unfair nature of contractual terms is portrayed using a preliminary criterion of selection, since, as a general principle under European Consumer Law, clauses referring to price conditions or to the core elements of the onerous object of the B2C contracts remain outside the perimeter of the analysis on 'significant imbalance' caused to consumer through inserting the litigious clause. Basically, for the terms which fall within the concept of 'object of the contract' (Article 4, 2nd para. of Directive 93/13), previous jurisprudential benchmarks have been set by the CJEU, who estimated that the assessing of the disequibrated nature might be applied to these clauses which determine patrimonial benefits, and which describe the onerous nature of the B2C contract. Congruently, clauses that have an ancillary connection to those defining the onerous segments cannot be included in the 'main object of the contract', as illustrated, in particular, by the CJEU's decision in the *Andriciu*

¹⁰ Lucian BERCEA, „Contractul de adeziune. O analiză structurală și funcțională a standardizării contractuale”, *Revista Română de Drept Privat*, n. 4, 2020, pp. 367-372.

case¹¹, and also by the CJEU's judgment of 22 September 2022, in case C-335/21, *Vicente*¹². Thus, when the litigious term consists in the price clause, which relates to the remuneration of legal services, based on an hourly rate, the mentioned clause, which establishes the fees and indicates the criteria for establishing their rate, is one of the clauses which remain definitory for the onerous nature of the agreement. This relationship being characterized precisely by the providing of the onerous nature of legal services, is, consequently, related to the 'main object of the contract', as described in Article 4, 2nd para. of Directive 93/13, amended by Directive 2019/2161 and remains outside the juridical assessment, except for the cases in which the litigious terms present an untransparent format.

In case C-335/21, salient questions have been raised concerning the classification of the litigious terms and the CJEU panel retained that the clause agreed between the lawyer and the consumer, which provides for the payment of fees in the event that the client withdraws from the judicial proceedings initiated while being represented by the lawyer or concludes an agreement without the knowledge of the law firm, is not to be considered as included under Article 4(2) of Directive 93/13/EEC, due to the fact it is not the main clause relating to the onerous elements, respectively to the price and it is rather a term referring to additional or ancillary onerous components, such as the penalties applicable to certain types of consumer conduct. In our opinion, although the conclusion remains adequate, these terms must be seen as eligible for judicial assessment of the unfair nature; yet, the judicial control might merely approach the transparency of the B2C penalizing term, since, although ancillary to the main price elements, it remains a marginal

¹¹ CJEU, C-186/16, EU:C:2017:703, paragraphes 35 and 36.

¹² CJEU, C-335/21, EU:C:2022:720, paragraphe 78.

component of the onerous nature of the B2C contract on legal counselling services.

Relevancy was recognized to the fact that, in case C-335/21, the consumer approached the law firm after reading a promotional text by means of an advertorial not mentioning the ‘penalization for withdrawal’ clause; one may conclude that the interested person was merely informed on the price of the legal services, while the penalty clause was not explained to the consumer. Therefore, it was not established that the consumer was aware of the penalty clause applicable for withdrawal from the judicial procedures before signing the contract on legal counselling services.

B. Clarity and intelligibility of the litigious clause using the ‘average consumer’ standard

In terms of assessing the clarity and intelligibility of the litigious clause, one must observe that, if that clause determines the lawyer’s fees by reference to a scale of a bar association, which lays down different rules applicable, without any reference to that clause being made in the context of prior disclosure, using the average consumer’ epitome, the question arises as to whether that clause can be regarded as plainly intelligible¹³. The reference therefore focuses on the classification of the clause within the scope of

¹³ *Idem*, paragraphe 23.

Directive 93/13/EEC¹⁴ (i), its clarity and intelligibility¹⁵ (ii), as well as the possible classification of dishonest B2C practices¹⁶ (iii).

Concerning the withdrawal clause, it has been retained that the insertion of the mentioned clause in the B2C contract on legal counselling services, without being mentioned in the commercial offer or in the prior information delivered to the prophane party, constitutes a concealment of significant information influencing the consumer's assent to enter the contractual relationship (ii).

While assessing the content and accessibility of the withdrawal clause, the CJEU panel retained that the clause referred to a scale of the local Bar Association¹⁷ not disclosed to the consumer. Basically, both the main arguments concerned the interpretation of the rules on misleading commercial practices between the lawyer and the client, such as the terms

¹⁴ COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „La clause de tarif horaire des honoraires d'avocat relève de l'objet principal du contrat. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/la-clause-de-tarif-horaire-des-honoraires-davocat-releve-de-lobjet-principal-du-contrat/>.

¹⁵ COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „La clause qui se limite à fixer un tarif horaire de l'avocat n'est pas compréhensible pour le consommateur. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/la-clause-qui-se-limite-a-fixer-un-tarif-horaire-de-lavocat-nest-pas-comprehensible-pour-le-consommateur/>.

¹⁶ COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „Si la clause fixant les honoraires de l'avocat est abusive, le juge peut exonérer le consommateur de son obligation de paiement. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/si-la-clause-fixant-les-honoraires-de-lavocat-est-abusive-le-juge-peut-exonerer-le-consommateur-de-son-obligation-de-paiement/>.

¹⁷ COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „Le déséquilibre significatif ne peut en principe être caractérisé du seul fait du défaut de transparence. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/le-desequilibre-significatif-ne-peut-en-principe-etre-caracterise-du-seul-fait-du-defaut-de-transparence/>.

penalizing¹⁸ the client for withdrawing from the initiated judicial procedures¹⁹.

According to recital (41) in case C-335/21, the debate was also centred on whether the litigious clause penalizing the consumer for withdrawal from judicial proceedings must be seen as a ‘compensation clause’ or as a ‘penalty clause’ the possible unfair nature of which would be subject to national courts’ control. However, even if a penalizing clause were to be considered eligible for judicial examination, since the ‘penalty for withdrawal’ clause relates to the predominant onerous aspects of the contract, it was necessary to examine whether it satisfied the requirements of transparency towards the consumer. In that regard, the CJEU panel observed that the ‘penalty for withdrawal’ clause was placing the consumer in the position of evasively anticipating the economic consequences of the unilaterally withdrawal from judicial procedures.

III. Formal exigences applicable to the formation of legal counselling contracts

The legal definition extracted from article 4 of Directive 93/13, amended by Directive 2019/2161 captures the fact that, in the economy of unfair terms, the lack of direct negotiation of the contract, the professional’s breach of the exigences of lawful conduct and the existence of a consistent

¹⁸ Patrick LINGIBÉ, „Avocats: le contrôle des clauses abusives d’une convention d’honoraires”, published on 31.X.2022, online: <https://www.actu-juridique.fr/professions/avocats-le-controle-des-clauses-abusives-dune-convention-dhonoraires/>.

¹⁹ Nicolae-Horia ȚȚ, „Încuviințarea executării silite a debitorului consumator-exigențe europene, realități naționale”, *Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, seria Științe Juridice*, vol. 66, n. 2, 2020, pp. 91-110.

imbalance²⁰, on either the patrimonial or the procedural part, are decisive elements in evaluating the unfair nature²¹ of the litigious clause²². The EU legislator defined²³ the two elements, from which one presents subjective components (consisting in the coercion²⁴ to which the professional resorted, in the latter's capacity of *proferens*, and the malicious intent of the professional), corroborating objective elements, such as: (a) the circumstances under which the unbalanced formation of contract occurs; (b) the objective, economic or procedural effects of the term drafted by *proferens* (the significant, disproportionate imbalance disadvantaging the consumer, as *adherens*).

Under the Romanian legislation, according to the amended version in force from July 1st, 2024 of article 121 of the Statute of the legal profession of attorney, the formation of legal counselling contracts is based on the consensually exchanged wills, as a guiding principle which is postulated without differentiating according to the taxonomy of contracts concluded between professionals (B2B contracts) or between the individual law firm / associated lawyers and consumers. In terms of formal exigences, the commented statute is mentioning the validity of the contractual version

²⁰ Claire-Marie PÉGLION-ZIKA, *La notion de clause abusive. Étude de droit de la consommation*, L.G.D.J., Paris, 2018, pp. 84-92.

²¹ *Ibidem*.

²² Riccardo SERAFIN, „The Court of Justice on Unfair Terms and Supplementation of the Contract: How Far Is Too Far?“, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 12, n. 4, 2023, pp. 150-158.

²³ Mónika JÓZON, „Judicial governance by unfair contract terms law in the EU: Proposal for a New Research Agenda for Policy and Doctrine“, *European Review of Private Law*, vol. 28, n. 4, 2020, pp. 909-930.

²⁴ Juanita GOICOVICI, *Dicționar de dreptul consumului*, C.H. Beck, București, 2010, pp. 128-136.

recorded in a document under private signature, electronic signature or in an integral digital format which is requested exclusively for *ad probationem* reasons. Moreover, by specifying the validity of a verbal commitment, the commented text reinforces the consensual valences of the contracts for the providing of legal counselling. In our view, the first element which fragilizes the effectiveness of the commented statutory text lies in the absence of any differentiation according to the B2B or B2C nature of the contractual relationships, which, in our opinion, remains an omission that undermines the importance of the informative formalism imposing on the professionals a duty to expressly insert, in writing or on durable digital support, specific clauses that clarify for the consumer the onerous implications of the contractual commitment.

IV. Dual assessment: eliminating the litigious unfair terms *versus* the suppression of unfair commercial practices

Faced with the issue of finding a possible infringement of the standards of lawful conduct, by the *proferens*, in the context of resorting to untransparent contractual terms, thus infringing the prohibition of introducing unfair terms²⁵ in B2C contracts, but also of a possible infringement of the prohibitory norms on unfair B2C practices, the CJEU panel retained in the second paragraph of the judgment delivered on 22 September 2022, in case C-335/21, an affirmative answer to the question on the pertinency of the dual qualification, in relation to the possibility of

²⁵ Mónica JÓZON, „Unfair contract terms law in Europe in times of crisis: Substantive justice lost in the paradise of proceduralisation of contract fairness”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 6, n. 4, 2017, pp. 157-166.

cumulating the two legal repressive mechanisms²⁶ for the same non-transparent act or conduct of the professional (the qualification as an unfair clause, respectively the qualification as a B2C unfair practice), specifying that the insertion of a clause providing for a financial penalty should the client withdraw from the judicial proceedings entrusted to the lawyer, represent both a resorting to unilaterally-drafted unfair terms and an unfair B2C practice. The litigious clause referring to the scale of a professional association and not being mentioned in the B2C offer or in the informative note sent to the consumer, could be eliminated by the decision of national courts, on grounds related to its untransparent content. Simultaneously, on grounds related to the unfairness of such B2C practices, this type of conduct may be described as a misleading commercial practice, prohibited in B2C relations.

Professionals' compliance to the requirements of professional diligence is assessed in terms of assessing the reasonableness of the measures taken by the professional to disclose pertinent information²⁷. While the professional is not expected to engage in exorbitant efforts, the professional is not allowed to manifest an inexcusable negligence or an intentional malice in B2C relationships. Nevertheless, in almost all litigious contexts, the professional would be facing the irrebuttable presumption of knowledge in the field of its activity (presuming the possessing of an acceptable level of specialized skills). As mentioned in the previous paragraphs, the fact that the professional neglected to provide relevant, essential information remains

²⁶ Juanita GOICOVICI, „Multiple-Party, Multi-Claim Litigation and Permissive Joinder – Perspectives on the Consumer Law”, *Studia Universitatis Babeş Bolyai Iurisprudentia*, vol. 63, n. 4, 2018, pp. 35-63.

²⁷ Charlotte PAVILLON, Benedikt SCHMITZ, „Measuring Transparency in Consumer Contracts: The Usefulness of Readability Formulas Empirically Assessed”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 9, n. 5, 2020, pp. 191-200.

unjustifiable; instead, it can be perceived as an aggravating circumstance. It remains important to observe that the rebuttable presumption of culpable omission, at the antipode of the principles governing the proving of illicit conduct under the provisions of ‘classical’ Contracts law, resorts to the rule according to which the consumer vulnerability²⁸ is assessed by using the ‘average consumer’ standard, and the professional’s omission to deliver pertinent information clarifying the economic reverberations for the consumer would be treated as the expression of malicious conduct²⁹ or of inexcusable negligence³⁰.

V. Typologies of ‘significant imbalance’ caused by the effects of the unfair terms and legal treatment of evasive clauses

The taxonomy³¹ of B2C terms causing ostensible imbalance between the professional and the consumer includes the terms generating a direct economic imbalance³². The ‘significant imbalance’ may also take the form of indirect economic imbalance³³, particularly in the case of clauses that circumvent the legal provisions on statutory compensation. Imbalances in the allocation of contractual risks or imbalances of responsibility³⁴ (such as imbalanced liability) are also included in the category of ‘significant imbalances’ caused using unfair B2C terms.

²⁸ Lucian BERCEA, *op. cit.*, pp. 371-372.

²⁹ Juanita GOICOVICI, *Dreptul relațiilor (...)*, pp. 134-137.

³⁰ *Idem*, pp. 138-141.

³¹ *Idem*, pp. 172-173.

³² *Idem*, pp. 174-175.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Idem*, pp. 176-177.

The legal counselling services contract may take the form of a letter of commitment indicating the legal relationship between the lawyer and the addressee of the letter, including legal services and fees, signed by the lawyer, and sent to the client. If the client signs the letter under any express mention of acceptance of the content of the letter, it acquires the value of a legal assistance contract. Congruently, the legal assistance contract might have been tacitly concluded should the consumer had paid the fee mentioned therein, the payment of the fees usually having the meaning the acceptance of the contract by the consumer, in which case the date of conclusion of the contract would be the date mentioned in the B2C contract. The legal counselling contract may exceptionally also be concluded in a verbal form, in which case the written version of the contract or the ‘durable medium’ version will be drafted as soon as possible and delivered to the consumer; divergent interpretations of the B2C contract would be addressed under the principle of ‘favourable interpretation’ enounced in article 77 of the Romanian Code of consumer rights, all evasive terms being interpreted in favour of the consumer, as *adherens*.

Conclusions

Addressing the unfair terms on attorney fees, from the angle of the non-transparent content could be pivotal for eliminating clauses causing a significant imbalance between parties, such as the clause penalizing the consumer for withdrawing from judicial procedures. Firstly, the litigious clause which gives rise to lawyer’s right to fees by simply referring to a scale of a bar association, while the latter sets out different rules applicable without any reference to the clause on the establishing of the value of fees in the

commercial offer delivered to the consumer, would represent a dishonest B2C practice penalizing the consumer for ignoring the attorney's opinion and not to desist of his/her own accord from the judicial procedure the consumer has entrusted to the lawyer, under a financial penalty.

As emphasized in case C-335/21, the inserting in a B2C contract of a 'penalty for withdrawal' clause might create disproportionate advantages for the *proferens* to the detriment of the *adherens*. Thus, the national courts can examine the clause which refers, for the calculation of the contractual penalty that it provides, to the scale of the professional order of lawyers, the content of which would be difficult to access for the consumer prior to emitting his/her consent and that would create difficulties for the consumer in understanding its financial reverberations, This reasoning is pertinent particularly if that clause were to be applied, that the consumer would be obliged to payment of a contractual penalty that may reach a significant amount, of even disproportionate consequences for the *adherens*.

Corroborated to retaining the voidance of the 'penalty for withdrawal' clause, providing for a penalty to be paid should the consumer withdrew from the judicial procedures entrusted to the lawyer might represent a species of illicit and unloyal commercial conduct in B2C relations. Nevertheless, it is worth noting that national courts may resort to the rebuttable presumption of malicious conduct, reversing the burden of proof, and allowing the consumer to be exempted from proving the maleficent intention of the professional, on the latter being incumbent the burden of proof on the legitimacy of professional's omissive conduct which (under certain economic or procedural circumstances) might represent an B2C illegal commercial practice.

Bibliography

- BERCEA Lucian, „Contractul de adeziune. O analiză structurală și funcțională a standardizării contractuale”, *Revista Română de Drept Privat*, n. 4, 2020, pp. 367-372;
- COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „Cour de justice de l’Union européenne. Si la clause fixant les honoraires de l’avocat est abusive, le juge peut exonérer le consommateur de son obligation de paiement. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/si-la-clause-fixant-les-honoraires-de-lavocat-est-abusive-le-juge-peut-exonerer-le-consommateur-de-son-obligation-de-paiement/>;
- COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „Cour de justice de l’Union européenne. La clause de tarif horaire des honoraires d’avocat relève de l’objet principal du contrat. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/la-clause-de-tarif-horaire-des-honoraires-davocat-releve-de-lobjet-principal-du-contrat/>;
- COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „Cour de justice de l’Union européenne. La clause qui se limite à fixer un tarif horaire de l’avocat n’est pas compréhensible pour le consommateur. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/la-clause-qui-se-limite-a-fixer-un-tarif-horaire-de-lavocat-nest-pas-comprehensible-pour-le-consommateur/>;
- COMMISSION DES CLAUSES ABUSIVES (France), „Cour de justice de l’Union européenne. Le déséquilibre significatif ne peut en principe être caractérisé du seul fait du défaut de transparence. CJUE, 12 janvier 2023, affaire C-395/21 – D. V.”, online: <https://www.clauses-abusives.fr/jurisprudence/le->

[desechilibr-significativ-ne-peut-en-principe-etre-caracterise-du-seul-fait-du-defaut-de-transparence/;](#)

- GOICOVICI Juanita, „Faşetele buneii-credişte a profesionistului în evaluarea clauzelor abuzive din contractele de credit încheiate de consumatori”, în Adriana Almăşan, Flavius-Antoniul Baias, Bogdan Dumitrache, Ioana Vârsta, Cristina Elisabeta Zamşa (coord.), *In honorem Corneliu Bîrsan. Ius est ars boni et aequi*, Hamangiu, Bucureşti, 2023, vol. II, pp. 497-528;
- GOICOVICI Juanita, *Dreptul relaşilor dintre profesionişti şi consumatori*, Hamangiu, Bucureşti, 2022;
- GOICOVICI Juanita, „Consumatorul aparent şi profesionistul veritabil: frontierele (volutele) noşunii de «consumator»”, în Adriana Almăşan, Ioana Vârsta, Cristina Elisabeta Zamşa (coord.), *In honorem Flavius Antoniu Baias. Aparenţa în drept*, Hamangiu, Bucureşti, 2021, vol. 2, pp. 727-752;
- GOICOVICI Juanita, „Aprecierea caracterului abuziv al clauzelor contractuale în cazuistica recentă a CJUE şi impactul acesteia asupra jurisprudenşei naşionale: schimbări palpabile sau implicare secvenşială”, *Analele Ştiinşifice ale Universităşii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi, seria Ştiinş Juridice*, vol. 66, n. 2, 2020, pp. 47-64;
- GOICOVICI Juanita, „Elementele constitutive ale practicilor comerciale neloiale în relaşile cu consumatorii”, *Studia Universitatis Babes Bolyai Iurisprudentia*, vol. 61, n. 3, 2016, pp. 88-100;
- GOICOVICI Juanita, „Multiple-Party, Multi-Claim Litigation and Permissive Joinder – Perspectives on the Consumer Law”, *Studia Universitatis Babes Bolyai Iurisprudentia*, vol. 63, n. 4, 2018, pp. 35-63;
- GOICOVICI Juanita, *Dicşionar de dreptul consumului*, C.H. Beck, Bucureşti, 2010;
- IAMICELI Paola, „The «Punitive Nullity» of Unfair Terms in Consumer Contracts and the Role of National Courts: A Principle-Based Analysis”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 12, n. 4, 2023, pp. 142-150;

- JÓZON Mónika, „Judicial governance by unfair contract terms law in the EU: Proposal for a New Research Agenda for Policy and Doctrine”, *European Review of Private Law*, vol. 28, n. 4, 2020, pp. 909-930;
- JÓZON Mónika, „Unfair contract terms law in Europe in times of crisis: Substantive justice lost in the paradise of proceduralisation of contract fairness”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 6, n. 4, 2017, pp. 157-166;
- LINGIBÉ Patrick, „Avocats: le contrôle des clauses abusives d’une convention d’honoraires”, published on 31.X.2022, online: <https://www.actu-juridique.fr/professions/avocats-le-controle-des-clauses-abusives-dune-convention-dhonoraires/>;
- PAVILLON Charlotte, SCHMITZ Benedikt, „Measuring Transparency in Consumer Contracts: The Usefulness of Readability Formulas Empirically Assessed”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 9, n. 5, 2020, pp. 191-200;
- Pégliion-ZIKA Claire-Marie, *La notion de clause abusive. Étude de droit de la consommation*, L.G.D.J., Paris, 2018;
- SERAFIN Riccardo, „The Court of Justice on Unfair Terms and Supplementation of the Contract: How Far Is Too Far?”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 12, n. 4, 2023, pp. 150-158;
- ȚIȚ Nicolae-Horia, „Încuviințarea executării silite a debitorului consumator-exigențe europene, realități naționale”, *Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, seria Științe Juridice*, vol. 66, n. 2, 2020, pp. 91-110.

ARTICOLE

FIDEIUSIUNEA SIMPLĂ ȘI CEA SOLIDARĂ – O
VEDERE DE ANSAMBLU

DOI: 10.24193/SUBBIur.69(2024).2.2
Data publicării online: 31.12.2024

Adrian TAMBA*

Motto: „Il faut distinguer entre le cautionnement simple [...] et le cautionnement solidaire ...”¹

Rezumat: Lucrarea noastră pune în lumină fideiusiunea simplă și pe cea solidară. Ea este împărțită în nu mai puțin de patru porțiuni. Prima parte constă în niște cuvinte introductive. Cea de-a doua se concentrează asupra fideiusiunii simple; aici sunt avute în vedere beneficiile de discuțiune și de diviziune. Partea a treia are de-a face cu fideiusiunea solidară. Finalul este format din extrem de scurte concluzii.

Cuvinte cheie: fideiusiune simplă, fideiusiune solidară, beneficiu de discuțiune, beneficiu de diviziune.

* Lect. univ. dr. Adrian TAMBA, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, e-mail: adrian.tamba@law.ubbcluj.ro, <https://orcid.org/0000-0001-8328-3517>.

¹ L. AYNES, P. CROCQ, A. AYNES, Droit des sûretés, 16e édition, LGDJ, Paris, 2022, p. 77.

THE SIMPLE SURETYSHIP AND THE SOLIDARY SURETYSHIP – AN OVERVIEW

Abstract: Our paper highlights two types of suretyship: the simple one, and the solidary one. The current work is divided in no less than four parts. The first part consists of some introductory words. The second portion focuses on the simple suretyship; this is where the benefits of discussion and division are taken into account. The third part deals with the solidary suretyship. Our research ends with some very brief conclusions.

Keywords: simple suretyship, solidary suretyship, benefit of discussion, benefit of division.

Cuprins

Cuprins.....	34
I. Vocabule de început.....	35
II. Fideiusiunea simplă.....	37
III. Fideiusiunea solidară.....	46
Concluzii	52

I. Vocabule de început

1. În principiu, fideiusiunea este simplă². Într-adevăr, în regulă generală, fideiusiunea este simplă, pentru că angajamentul solidar al fideiusorului cu debitorul principal este o excepție³. Fideiusiunea solidară este, în drept, excepțională: ea presupune o convenție specială⁴. În fapt, fideiusiunea este, foarte des, solidară, întrucât fideiusiunea simplă nu este „simplă” pentru creditor⁵. Distincția dintre fideiusiunea simplă și cea solidară revelează un anumit divorț între practică și lege⁶. În practică, fideiusiunea simplă, adică non-solidară, este rarisimă⁷. Stipulația de solidaritate îi permite creditorului să crească eficacitatea garanției, în aceea că ea este exclusivă de anumite

² L. AYNES, P. CROCQ, A. AYNES, *Droit des sûretés*, 16e édition, LGDJ, Paris, p. 77 („*En principe, le cautionnement est simple*”).

³ V. KARIM, *Les cautionnements en droit québécois. Les cautionnements en droit civil. Les cautionnements prévus dans le Code de procédure civile. Les cautionnements dans les contrats de construction*, 2e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2022, p. 49, nr. 166 („*En règle générale, le cautionnement est simple puisque l'engagement solidaire de la caution avec le débiteur principal est une exception*”).

⁴ L. AYNES, P. CROCQ, A. AYNES, op.cit., p. 77 („*Le cautionnement solidaire est, en droit, exceptionnel : il suppose une convention spéciale*”).

⁵ L. AYNES, P. CROCQ, A. AYNES, op.cit., p. 77

(„*En fait, le cautionnement est très souvent solidaire, parce que le cautionnement simple n'est pas « simple » pour le créancier ...*”).

⁶ J. FRANÇOIS, *Les sûretés personnelles* [Droit civil (sous la direction de Ch. Larroumet), tome VII], Economica, Paris, 2004, p. 34, nr. 47 („*La distinction du cautionnement simple et solidaire révèle un certain divorce entre la pratique et la loi*”).

⁷ J. FRANÇOIS, op.cit., p. 34, nr. 47 („*En pratique, le cautionnement simple, c'est-à-dire non solidaire, est rarissime*”).

mecanisme protectoare prevăzute de legiuitor în favoarea fideiursorului⁸. Astfel, de fiecare dată când este în măsură s-o facă, anume, dacă fideiusiunea este convențională, creditorul îi cere fideiursorului un angajament solidar⁹.

Diferențele între fideiusiunea simplă și fideiusiunea solidară poartă esențialmente asupra efectelor garanției¹⁰. Fideiusiunea simplă conferă două avantaje, în comparație cu fideiusiunea solidară: beneficiul de discuțiune și beneficiul de diviziune¹¹. Bineînțeles, fideiursorul simplu îi poate opune creditorului ce-l urmărește beneficiile de discuțiune și de diviziune¹².

Studiul nostru va continua cu prezentarea fideiusiunii simple (*infra.*, nr. 2-4). Apoi, lucrarea de față va zăbovi asupra fideiusiunii solidare (*infra.*, nr. 5-9). Finalul va consta în foarte scurte concluzii (*infra.*, nr. 10).

⁸ Ph. SIMLER, *Cautionnement. Garanties autonomes. Garanties indemnitaires*, 5e édition, LexisNexis, Paris, 2015, p. 94, nr. 86 („*La stipulation de solidarité permet au créancier d'accroître l'efficacité de la garantie, en ce qu'elle est exclusive de certains mécanismes protecteurs prévus par le législateur au profit de la caution*”).

⁹ Ph. SIMLER, *op.cit.*, p. 94-95, nr. 86 („*Ainsi, chaque fois qu'il est en mesure de le faire, c'est-à-dire lorsque le cautionnement est conventionnel, le créancier exige-t-il de la caution un engagement solidaire*”).

¹⁰ Y. PICOD, J.-J. ANSAULT, *Droit des sûretés*, 4e édition mise à jour, PUF, Paris, 2022, p. 50, nr. 24 („*Les différences entre le cautionnement simple et le cautionnement solidaire portent essentiellement sur les effets de la sûreté ...*”).

¹¹ A. CUNY de la VERRYERE, V. De MEESTER, *Sûretés & garanties au Grand-Duché de Luxembourg*, 2e édition, Larcier, 2019, p. 42, nr. 58 („*Celui-ci (i.e., le cautionnement simple; nota ns., A.T.) confère deux avantages en comparaison du cautionnement solidaire: le bénéfice de discussion ... et le bénéfice de division ...*”).

¹² Ph. SIMLER, Ph. DELEBECQUE, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, 8e édition, Dalloz, Paris, 2023, p. 58, nr. 64 („*... la caution simple peut opposer au créancier poursuivant ... les bénéfices de discussion et de division ...*”).

II. Fideiusiunea simplă

2. Fideiusiunea simplă îi procură fideiusorului două mijloace de apărare, beneficiile de discuțiune și de diviziune, care întârzie și diminuează ceea ce creditorul poate să-i reclame¹³. Sigur, nu strică să fim conștienți de faptul că fideiusorul este ținut la toată datoria prin adjuncțiune și nu prin solidaritate¹⁴; un asemenea fideiusor este zis simplu¹⁵. Reținem, desigur: în fideiusiunea simplă, fideiusorul poate să-i opună creditorului beneficiul de discuțiune și, în caz de pluralitate de fideiusori, beneficiul de diviziune¹⁶.

3. Beneficiul de discuțiune. Un astfel de beneficiu își găsește consacrarea în varii Coduri civile, precum cel francez, din Quebec, luxemburghez și român.

¹³ M. BOURASSIN, *Droit des sûretés*, 8e édition, Dalloz, Paris, 2024, p. 238 („... le cautionnement simple procure à la caution deux moyens de défense, les bénéfiques de discussion et de division, qui retardent et diminuent ce que le créancier peut lui réclamer ...”).

¹⁴ M. BOURASSIN, op.cit., p. 88, nr. 126 („La caution est tenue à toute la dette par adjonction, et non par solidarité”).

¹⁵ M. BOURASSIN, op.cit., p. 88, nr. 126 („Une telle caution est dite simple”).

¹⁶ P. TAFFOREAU, C. HÉLAINE, *Droit des sûretés. Sûretés personnelles et réelles*, 2e édition, Bruylant, Bruxelles, 2023, p. 82, nr. 92 („Dans le cautionnement simple, la caution peut opposer au créancier le bénéfice de discussion ... et, en cas de pluralité de cautions, le bénéfice de division ...”).

Art. 2305 alin. (1) C.civ.fr. sună în felul următor: „*Le bénéfice de discussion permet à la caution d’obliger le créancier à poursuivre d’abord le débiteur principal*”¹⁷ (beneficiul de discuțiune îi permite fideiusorului să-l oblige pe creditor să-l urmărească, în primul rând, pe debitorul principal; t.n.).

Art. 2347 alin. (1) C.civ.q. prevede: „*La caution conventionnelle ou légale jouit du bénéfice de discussion, à moins qu’elle n’y renonce expressément*”¹⁸ (fideiusorul convențional sau legal se bucură de beneficiul de discuțiune, cel puțin dacă nu renunță la el în mod expres; t.n.).

Art. 2021 C. civ. luxemburghez este redactat în următorii termeni: „*La caution n’est obligée envers le créancier à le payer qu’à défaut du débiteur, qui doit être préalablement discuté dans ses biens ...*”¹⁹ (fideiusorul nu este obligat, față de creditor, să-l plătească decât în caz de eșec al debitorului, care trebuie să fie, în prealabil, „discutat” în bunurile sale; t.n.).

Art. 2294 alin. (1) C. civ. român dă de înțeles că „fideiusorul convențional sau legal are facultatea de a cere creditorului să urmărească mai întâi bunurile debitorului principal, dacă nu a renunțat la acest beneficiu în mod expres”.

În ochii unora, fundamentul beneficiului de discuțiune²⁰ este echitatea²¹. În *2862-3718 Québec inc. c. Provost*, notăm un soi de definiție: beneficiul de discuțiune este un drept conferit fideiusorului urmărit, ce-i

¹⁷ L. LEVENEUR (annoté sous la direction de), *Code civil, quarante-quatrième édition*, LexisNexis, Paris, 2024, p. 1745.

¹⁸ J.-L. BAUDOIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, Wilson & Lafleur, Montréal, 2021, p. 3789.

¹⁹ J. GUILLOT (annoté et commenté par), *Code civil luxembourgeois*, 2ème édition, Legitech, 2022, p. 1034.

²⁰ Un autor este de părere că beneficiul de discuțiune pare manifestarea cea mai naturală a caracterului accesoriu și subsidiar al fideiusiunii. S. PIÉDELIEVRE, *Droit des sûretés*, 3e édition, Ellipses, Paris, 2022, p. 116, nr. 159 („*Le bénéfice de discussion semble la manifestation la plus naturelle du caractère accessoire et subsidiaire du cautionnement*”).

²¹ J. DESLAURIERS, A. BENADIBA, *Les sûretés au Québec*, 2e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2018, p. 836, nr. 2475 („*Le fondement du bénéfice de discussion est l’équité*”).

permite să ceară ca creditorul să discute în primul rând bunurile debitorului principal²².

Creditorul poate să-l urmărească pe fideiutor înaintea debitorului principal, dar fideiutorul poate opune beneficiul de discuțiune printr-o cerere expresă²³. Acest beneficiu nu operează deplin drept²⁴. Beneficiul de discuțiune de care se bucură fideiutorii convenționali și legali nu este de ordine publică²⁵. Instanța nu-l aplică din oficiu²⁶. În practică, beneficiul de discuțiune este opus de fideiutor sub forma unei excepții²⁷. Beneficiul de discuțiune este o excepție dilatorie, care trebuie să fie invocată *in limine litis*²⁸.

²² 2862-3718 Québec inc. c. Provost, (C.S., 1993-04-16), in J.-L. BAUDOIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, p. 3789 („Le bénéfice de discussion est un droit conféré à la caution poursuivie, lui permettant d'exiger que le créancier discute d'abord les biens du débiteur principal ...”).

²³ J. DESLAURIERS, A. BENADIBA, op.cit., p. 836, nr. 2476 („Le créancier peut poursuivre la caution avant le débiteur principal, mais la caution peut opposer le bénéfice de discussion par une demande expresse”).

²⁴ J. DESLAURIERS, A. BENADIBA, op.cit., p. 836, nr. 2476 („Ce bénéfice n'opère pas non plus de plein droit”). Totodată, A. GOUÉZEL, *Le nouveau droit des sûretés. Commentaire article par article*, Dalloz, Paris, 2023, p. 136, nr. 238 („... le bénéfice (de discussion; nota ns., A.T.) ne joue pas de plein droit au profit de la caution ...”).

²⁵ J. DESLAURIERS, A. BENADIBA, op.cit., p. 836, nr. 2476 („Le bénéfice de discussion dont jouissent les cautions conventionnelles et légales n'est pas d'ordre public”).

²⁶ J. DESLAURIERS, A. BENADIBA, op.cit., p. 836, nr. 2476 („Le tribunal ne l'applique pas d'office”).

²⁷ A.-S. BARTHEZ, D. HOUTCIEFF, *Les sûretés personnelles* [Traité de droit civil (sous la direction de J. Ghestin)], LGDJ, Paris, 2010, p. 575, nr. 786 („En pratique, le bénéfice de discussion est opposé par la caution sous la forme d'une exception ...”).

²⁸ A. GOUÉZEL, op.cit., p. 137, nr. 241 („Le bénéfice de discussion est en effet une exception dilatoire ... qui doit être invoquée in limine litis ...”). *In limine litis* semnifică „la începutul judecății”. I. DELEANU, S. DELEANU, *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 155.

Fideiutorul trebuie să-i indice creditorului bunurile susceptibile să fie discutate²⁹ [art. 2295 alin. (1) C.civ. român]; sigur, este vorba despre bunurile sesizabile ale debitorului principal³⁰. Regula se explică prin necesitatea de a evita invocarea pur dilatorie a beneficiului de discuțiune³¹.

Fideiutorul poate, în principiu, renunța în mod liber la beneficiul de discuțiune, pentru că acesta nu este instaurat decât în interesul său³². În Franța, este admis că renunțarea poate fi expresă sau tacită³³.

Beneficiul de discuțiune nu este întâlnit în situația tuturor fideiutorilor. Acest beneficiu nu-i profită, *e.g.*, fideiutorului care a renunțat expres la un astfel de drept în convenția de fideiusiune³⁴. Un alt exemplu de fideiutor privat de beneficiul de discuțiune este cel judiciar³⁵ [art. 2294 alin. (2) C.civ. român]. Soluția referitoare la fideiutorul judiciar este justificată de

²⁹ A.-S. BARTHEZ, D. HOUTCIEFF, op.cit., p. 580, nr. 796 („*La caution doit indiquer au créancier les biens susceptibles d'être discutés*”).

³⁰ É. LAMBERT, *Le cautionnement (art. 2333 à 2366 C.c.Q.)*, Éditions Yvon Blais, 2011, p. 172 („*Lorsque la caution invoque le bénéfice de discussion, elle doit indiquer au créancier **les biens saisissables du débiteur principal** ...*”; s.n.).

³¹ A.-S. BARTHEZ, D. HOUTCIEFF, op.cit., p. 580, nr. 796 („*Il s'agit d'éviter l'invocation purement dilatoire du bénéfice de discussion*”).

³² A.-S. BARTHEZ, D. HOUTCIEFF, op.cit., p. 578, nr. 793 („*La caution peut en principe librement renoncer au bénéfice de discussion, puisque celui-ci n'est instauré que dans son seul intérêt*”).

³³ A. GOUËZEL, op.cit., p. 137, nr. 239 („*Il est admis que la renonciation peut être expresse ou tacite ...*”). De asemenea, pentru renunțarea tacită, S. PIÉDELIEVRE, op.cit., p. 116, nr. 160 („*La renonciation (au bénéfice de discussion; n.n.) peut être tacite ; elle résulte du fait de se laisser poursuivre*”).

³⁴ É. LAMBERT, op.cit., p. 170 („*... le bénéfice de discussion ne profite pas: - à la caution qui a expressément renoncé à ce droit dans la convention de cautionnement ...*”).

³⁵ Ph. THERY, Ch. GLJSBERS, *Droit des sûretés*, LGDJ, Paris, 2022, p. 95, nr. 93 („*La loi refuse le bénéfice de discussion à la caution judiciaire ...*”).

autoritatea hotărârii judecătorești care ordonă furnizarea unui fideiutor: executarea sa nu trebuie să fie suspendată prin excepția de discuțiune³⁶.

Dacă este admis, beneficiul de discuțiune are ca efect suspendarea procedurilor³⁷. În măsura în care discuțiunea nu a permis de a-l dezinteresa în totalitate pe creditor, acesta este în drept să-și reia urmărirea contra fideiutorului³⁸. Atunci când creditorul întârzie urmărirea, el răspunde față de fideiutor, până la concurența valorii bunurilor indicate, pentru insolabilitatea debitorului principal survenită după indicarea bunurilor sesizabile ale datornicului [art. 2295 alin. (2) C.civ. român]. Altfel zis, creditorul va suporta consecințele neglijenței sale de a urmări un debitor solvabil în tot sau în parte³⁹. Dacă, spre exemplu, creditorul întârzie să acționeze și debitorul videază (*i.e.*, golește) un cont-creditor de 50.000 de euro care ar fi putut fi urmărit, obligația fideiutorului va fi diminuată cu atât⁴⁰.

³⁶ Ph. SIMLER, op.cit., p. 561, nr. 539 („*La solution est justifiée par l'autorité du jugement qui ordonne la fourniture d'une caution : son exécution ne doit pas être suspendue par l'exception de discussion*”).

³⁷ M. BOUDREAULT, M. LACHANCE, *Les sûretés*, 5e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2022, p. 500, nr. 885 („*Lorsqu'il est admis, le bénéfice de discussion a pour effet de suspendre les procédures*”).

³⁸ P. TAFFOREAU, C. HÉLAINE, op.cit., p. 83, nr. 96 („*Si la discussion n'a pas permis de désintéresser totalement le créancier, celui-ci est en droit de reprendre ses poursuites contre la caution*”).

³⁹ Ph. THÉRY, Ch. GIJSBERS, op.cit., p. 95-96, nr. 94 („*Autrement dit, le créancier supportera les conséquences de sa négligence à poursuivre un débiteur solvable en tout ou partie*”).

⁴⁰ Ph. THÉRY, Ch. GIJSBERS, op.cit., p. 96, nr. 94 („*Si, par exemple, le créancier tarde à agir et que le débiteur vide un compte créancier de 50 000 euros qui aurait pu être saisi, l'obligation de la caution sera diminuée d'autant*”).

4. Beneficiul de diviziune.

Art. 2306 alin. (1) C.civ.fr. arată: „*Lorsque plusieurs personnes se sont portées cautions de la même dette, elles sont chacune tenues pour le tout*”⁴¹ (dacă mai multe persoane s-au făcut fideiusori ai aceleiași datorii, fiecare este ținută pentru tot; t.n.). Alin. (2) al art. 2306 continuă: „*Néanmoins, celle qui est poursuivie peut opposer au créancier le bénéfice de division*”⁴² (cu toate acestea, cea care este urmărită poate să-i opună creditorului beneficiului de diviziune; t.n.).

Art. 2349 C.civ.q. stabilește următoarele: „*Lorsque plusieurs personnes se sont rendues cautions d'un même débiteur pour une même dette, chacune d'elles est obligée à toute la dette, mais elle peut invoquer le bénéfice de division si elle n'y a pas renoncé expressément à l'avance*”⁴³ (dacă mai multe persoane s-au făcut fideiusori ai aceluiași debitor pentru aceeași datorie, fiecare dintre ele este obligată la toată datoria, dar ea poate invoca beneficiul de diviziune, dacă n-a renunțat la el în mod expres, în avans; t.n.).

Art. 2025 C.civ. luxemburghez semnaleză: „*Lorsque plusieurs personnes se sont rendues cautions d'un même débiteur pour une même dette, elles sont obligées chacune à toute la dette*”⁴⁴ (dacă mai multe persoane s-au făcut fideiusori ai aceluiași debitor pentru aceeași datorie, fiecare astfel de persoană este obligată la toată datoria; t.n.). Mai departe, art. 2026 alin. (1) al aceluiași Cod civil specifică: „*Néanmoins chacune d'elles peut, à moins qu'elle n'ait renoncé au bénéfice de division, exiger que le créancier divise préalablement son action, et la réduise à la part et portion de chaque caution*”⁴⁵ (totuși, fiecare dintre ele poate, cel puțin dacă n-a renunțat la beneficiul de diviziune, să ceară ca creditorul să-și divizeze în prealabil acțiunea și s-o reducă la partea fiecărui fideiusor; t.n.).

Art. 2297 C.civ. român menționează că „atunci când mai multe persoane s-au constituit fideiusori ai aceluiași debitor pentru aceeași datorie, fiecare dintre ele este obligată la întreaga datorie și va putea fi urmărită ca atare, însă cel urmărit poate invoca beneficiul de diviziune, dacă nu a renunțat în mod expres la acesta”. Observăm că art. 2297 C. civ. face vorbire despre „cel urmărit” care poate utiliza

⁴¹ L. LEVENEUR (*annoté sous la direction de*), *Code civil*, p. 1746.

⁴² L. LEVENEUR (*annoté sous la direction de*), *Code civil*, p. 1746.

⁴³ J.-L. BAUDOIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, p. 3791.

⁴⁴ J. GUILLOT (*annoté et commenté par*), *Code civil luxembourgeois*, p. 1035.

⁴⁵ J. GUILLOT (*annoté et commenté par*), *Code civil luxembourgeois*, p. 1035.

beneficiul de diviziune, însă corectă ar fi fost sintagma „cea urmărită”, căci în discuție este una dintre persoanele ce s-au pus în poziția de fideiusori.

În Franța, în contextul beneficiului de diviziune, vechiul art. 2302 C.civ.fr. ținea seama de același debitor și aceeași datorie⁴⁶. Azi, art. 2306 alin. (1) C.civ.fr. are de-a face doar cu aceeași datorie, fără să mai pomenească necesitatea de a exista același debitor. Anterior actualului art. 2306 alin. (1) C.civ.fr., doctrina rostea aceste vocabule: fideiusori având garantat codebitori solidari diferiți nu pot să se prevealeze de beneficiul de diviziune, căci chiar dacă ei garantează, în acest caz, aceeași datorie, ei nu garantează același debitor⁴⁷. Luând în considerare art. 2306 alin. (1) C.civ.fr., s-ar putea bănui că fideiusorii ai doi codebitori solidari distincți pot de acum înainte să se prevealeze de beneficiul de diviziune, în măsura în care aceeași datorie este cea caucionată⁴⁸.

⁴⁶ Y. BLANDIN, *Réforme du droit des sûretés*, LGDJ, Paris, 2022, p. 36 („Anc. art. 2302 [:] Lorsque plusieurs personnes se sont rendues cautions d'un même débiteur pour une même dette, elles sont obligées chacune à toute la dette” [s.n.]).

⁴⁷ Ph. SIMLER, op.cit., p. 574, nr. 556 („... des cautions ayant garanti des codébiteurs solidaires différents ne peuvent se prévaloir du bénéfice de division, car si elles garantissent, dans ce cas, la même dette, elles ne garantissent pas le même débiteur”).

⁴⁸ A. GOUÉZEL, op.cit., p. 142, nr. 247 („... les cautions de deux codébiteurs solidaires distincts peuvent désormais se prévaloir du bénéfice de discussion (sic!; de division; n.n.), dans la mesure où c'est bien la même dette qui est cautionnée”).

Beneficiul de diviziune poate fi definit ca dreptul acordat unui fideiutor de a solicita ca creditorul să-și dividă cererea între fideiutorii solvabili și să-și reducă acțiunea la partea de care fideiutorul urmărit este ținut în cadrul datoriei⁴⁹. Simple considerații de echitate justifică beneficiul de diviziune⁵⁰.

Beneficiul de diviziune nu poate fi opus decât dacă fideiutorul este urmărit de creditor⁵¹. Dacă nicio acțiune n-a fost exercitată contra sa, fideiutorul nu poate invoca beneficiul așa încât să-l oblige pe creditor să primească doar partea aceluia garant și, astfel, fideiutorul să fie liberat de obligațiile sale⁵². Desigur, fideiutorul care vrea să pună în operă beneficiul de diviziune trebuie să-l ceară⁵³. Instanța nu invocă din oficiu beneficiul de diviziune⁵⁴.

⁴⁹ M. BOUDREAULT, M. LACHANCE, op.cit., p. 500, nr. 888 („*Le bénéfice de division peut être défini comme le droit accordé à une caution d'exiger que le créancier divise sa réclamation entre les cautions solvables et réduise son action à la seule part et portion dont la caution poursuivie est tenue dans la dette*”).

⁵⁰ A.-S. BARTHEZ, D. HOUTCIEFF, op.cit., p. 583, nr. 800 („*De simples considérations d'équité justifient ... qu'un cofidéjusseur poursuivi seul soit admis à exiger que le créancier divise son recours et le réduise à la part et portion de chacun : tel est l'objet du bénéfice de division ...*”).

⁵¹ É. LAMBERT, op.cit., p. 194 („... le bénéfice de division ne peut être opposé que lorsque la caution est poursuivie par le créancier”).

⁵² É. LAMBERT, op.cit., p. 194 („... si aucune action n'a été exercée contre elle, la caution ne peut l'invoquer afin d'obliger le créancier à recevoir sa part et, ainsi, être libérée de ses obligations ...”).

⁵³ M. BOUDREAULT, M. LACHANCE, op.cit., p. 501, nr. 890 („*La caution qui veut mettre en oeuvre le bénéfice de division doit en faire la demande*”).

⁵⁴ É. LAMBERT, op.cit., p. 195 („... le tribunal ne soulève pas d'office le bénéfice de division”).

Fiecare dintre fideiursori poate, în mod liber, să renunțe la beneficiul de diviziune, căci acesta nu este instaurat decât în interesul său⁵⁵. Renunțarea la acest beneficiu trebuie să fie făcută de o manieră expresă și redactată în termeni clari și preciși⁵⁶ (art. 2297 C.civ. român).

Merită precizat că beneficiul de diviziune ar putea fi invocat de un fideiursor legal, convențional sau judiciar⁵⁷.

Diviziunea nu are efect decât în privința fideiursorului simplu care o cere⁵⁸. Creditorul va fi forțat să-și reducă pretențiile la partea fiecărui garant [art. 2298 alin. (1) C.civ. român]. Determinarea acestei părți se stabilește prin divizarea datoriei la numărul fideiusorilor solvabili în momentul în care beneficiul de diviziune este pronunțat⁵⁹. Divizarea se face pe părți virile⁶⁰ (i.e., egale). Iată un exemplu: fideiursorii A, B și C garantează o datorie de 900 de lei. Creditorul îl urmărește pe garantul A pentru toți cei 900 de lei. A invocă și îi este acordat beneficiul de diviziune. Determinarea părții lui A se face prin împărțirea datoriei de 900 de lei la numărul fideiusorilor solvabili (presupunem că toți cei trei garanți sunt solvabili); astfel, partea lui A este de 300 de lei. Finalmente, divizarea având loc pe părți virile sau egale, porțiunea

⁵⁵ A.-S. BARTHEZ, D. HOUTCIEFF, op.cit., p. 586, nr. 806 („Chacune des cautions peut librement renoncer au bénéfice de division, puisque celui-ci n'est instauré que dans son seul intérêt”).

⁵⁶ V. Karim, op.cit., p. 52-53, nr. 178 („... la renonciation au bénéfice de division doit être faite de manière expresse et rédigée en termes clairs et précis”).

⁵⁷ É. LAMBERT, op.cit., p. 194 („... le bénéfice de division pourrait être invoqué par une caution légale, conventionnelle ou judiciaire”).

⁵⁸ M. BOURASSIN, op.cit., p. 241, nr. 312 („... la division n'a d'effet qu'à l'égard de la caution simple qui la demande ...”).

⁵⁹ É. LAMBERT, op.cit., p. 196 („... la détermination de cette part s'établit en divisant la dette par le nombre de cautions solvables au moment où le bénéfice de division est prononcé”).

⁶⁰ M. BOURASSIN, op.cit., p. 241, nr. 312 („... **la division se fait par parts viriles**, c'est-à-dire qu'il suffit de diviser le montant de la dette ou le montant garanti par le nombre de cautions solvables”; s.n.).

fiecărui fideiutor este de câte 300 de lei. Insolvabilitatea unui fideiutor în clipa în care diviziunea este invocată este suportată de cei care sunt solvabili⁶¹: astfel, dacă fideiutorul C este insolubil în momentul invocării beneficiului de diviziune, această insolabilitate va fi suportată de fideiutorii solvabili A și B, partea fiecăruia fiind de 450 de lei (*i.e.*, cuantumul de 900 de lei împărțit la cei doi fideiutori rămași solvabili⁶²).

III. Fideiusiunea solidară

5. În practică, creditorii profesioniști (în particular, bancherii) cer o fideiusiune solidară, de manieră să împiedice fideiutorul să se prevealeze de beneficiile de discuțiune și de diviziune⁶³.

⁶¹ Y. PICOD, J.-J. ANSAULT, op.cit., p. 185, nr. 83 („*L’insolvabilité d’une caution au jour où la division est invoquée est supportée par celles qui sont solvables*”).

⁶² Într-adevăr, datoria trebuie să fie divizată doar între fideiutorii solvabili în momentul în care beneficiul este acordat. M. BOUDREAULT, M. LACHANCE, op.cit., p. 501, nr. 891 („... *la dette doit être divisée entre les seules cautions solvables au moment où le bénéfice est octroyé*”).

⁶³ Y. PICOD, J.-J. ANSAULT, op.cit., p. 181, nr. 82 bis („*Dans la pratique, les créanciers professionnels (en particulier les banquiers) exigent un cautionnement solidaire, de façon à empêcher la caution de se prévaloir des bénéfices de discussion et de division*”).

6. Art. 2290 C.civ.fr. scoate în lumină: „*Le cautionnement est simple ou solidaire [alin. (1)]. La solidarité peut être stipulée entre la caution et le débiteur principal, entre les cautions, ou entre eux tous [alin. (2)]*”⁶⁴ (Fideiusiunea este simplă sau solidară [alin. (1)]. Solidaritatea poate fi stipulată între fideiutor și debitorul principal, între fideiutori sau între ei toți [alin. (2)]; t.n.).

Art. 2352, teza I C.civ.q. vine cu următoarele precizări: „*Lorsque la caution s’oblige, avec le débiteur principal, en prenant la qualification de caution solidaire ou de codébiteur solidaire, elle ne peut plus invoquer les bénéfices de discussion et de division ...*”⁶⁵ (dacă fideiutorul se obligă, cu debitorul principal, luând calificarea de fideiutor solidar ori de codebitor solidar, nu mai poate invoca beneficiile de discuțiune și de diviziune; t.n.).

Art. 2021 C. civ. luxemburghez face aluzie la fideiutorul ce se poate obliga în solidar cu debitorul⁶⁶.

Art. 2300 C. civ. român semnalează că „atunci când se obligă împreună cu debitorul principal cu titlu de fideiutor solidar sau de codebitor solidar, fideiutorul nu mai poate invoca beneficiile de discuțiune și de diviziune”.

7. Solidaritatea poate fi stipulată fie între fideiutor și debitor (i), fie între fideiutori (ii), fie, în același timp, între fideiutori, pe de-o parte și, pe de altă parte, între fiecare fideiutor și debitorul principal⁶⁷ (iii). Solidaritatea, așadar, apare ca verticală⁶⁸ (i.e., între fideiutor și debitorul principal) sau orizontală⁶⁹

⁶⁴ L. LEVENEUR (annoté sous la direction de), *Code civil*, p. 1743.

⁶⁵ J.-L. BAUDOIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, p. 3793.

⁶⁶ J. GUILLOT (annoté et commenté par), *Code civil luxembourgeois*, p. 1034 („Art. 2021 [...] ... à moins qu’elle (i.e., la caution ; n.n.) ne se soit obligée solidairement avec le débiteur ...”).

⁶⁷ P. TAFFOREAU, C. HELAINE, op.cit., p. 88, nr. 108 („La solidarité peut être stipulée soit entre la caution et le débiteur ..., soit entre les cautions ..., soit ... à la fois entre les cautions, d’une part, et, d’autre part, entre chaque caution et le débiteur principal ...”).

⁶⁸ J. FRANÇOIS, op.cit., p. 39, nr. 53 („La solidarité verticale est celle qui gouverne les rapports de chaque caution avec le débiteur principal ...”).

⁶⁹ J. FRANÇOIS, op.cit., p. 39, nr. 53 („... la solidarité horizontale est celle qui gouverne les relations des cautions les unes avec les autres”).

(i.e., între cofideiutori) ori atât verticală cât și orizontală (i.e., între cofideiutori cât și cu debitorul principal)⁷⁰.

Bineînțeles, pare cu totul acceptabil să ne întrebăm cum ia naștere o fideiusiune solidară? Dintru început, ne amintim că solidaritatea trebuie să rezulte dintr-o voință clară și precisă și trebuie să fie exclusă în caz de îndoială⁷¹; solidaritatea nu se prezumă (art. 1445 C.civ. român). În mod obișnuit, astfel, o clauză de solidaritate se impune stipulată în fideiusiune⁷². Totuși, câteodată, solidaritatea se prezumă. Art. 1525 alin. (2) C.civ.q. pretinde că „*elle (i.e., la solidarité; n.n.) est ... présumée entre les débiteurs d'une obligation contractée pour le service ou l'exploitation d'une entreprise*”⁷³ (solidaritatea este prezumată între debitorii unei obligații contractate pentru serviciul sau exploatarea unei întreprinderi; t.n.). Aproape identic, art. 1446 C.civ. român evidențiază că „*solidaritatea se prezumă între debitorii unei obligații contractate în exercițiul activității unei întreprinderi ...*”. Așa fiind, în Québec și în România, solidaritatea poate fi, de asemenea,

⁷⁰ A. GOUËZEL, op.cit., p. 39-40, nr. 64 („... celle-ci (i.e., la solidarité; n.n.) peut exister entre la ou les cautions et le débiteur principal (solidarité verticale), entre les cofidéjusseurs eux-mêmes (solidarité horizontale) ou entre les cofidéjusseurs eux-mêmes ainsi qu'avec le débiteur principal (solidarité verticale et horizontale)”).

⁷¹ L. BOUGEROL, G. MEGRET, *Le guide du cautionnement et autres sûretés personnelles*, 1re édition, Dalloz, Paris, 2022, p. 90, nr. 13.53 („... la solidarité doit résulter d'une volonté claire et précise, et doit être exclue en cas de doute”).

⁷² M. BOURASSIN, op.cit., p. 240, nr. 308 („... une clause de solidarité est stipulée dans le cautionnement ...”). De asemenea, É. LAMBERT, op.cit., p. 218 („... la solidarité résulte d'une stipulation dans le contrat de cautionnement ...”).

⁷³ J.-L. BAUDOIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, p. 2438.

prezumată între fideiusorii care garantează executarea obligației contractate în cursul activităților unei întreprinderi⁷⁴.

8. În Québec, art. 2352 C.civ.q. ține seama de posibilitatea ca fideiusorul să se oblige, alături de debitor, luând calificarea, *inter alia*, de codebitor solidar⁷⁵. Asemănător, art. 2300 C.civ. român îmbrățișează ipoteza fideiusorului care se poate obliga, împreună cu datornicul principal, cu titlu de codebitor solidar. Iată, atunci, ce ne este posibil să ne interogăm: fideiusorul solidar este un fel de codebitor solidar?

Referindu-se la fideiusiunea solidară (între garant și debitorul principal), un autor opinează că fideiusorul se transformă într-un datornic principal obligat în solidar cu debitorul principal inițial, astfel încât creditorul se vede dotat cu doi debitori principali ținută solidar⁷⁶. Punctul de vedere nu ne pare convingător. Într-adevăr, fideiusorul care se angajează solidar cu debitorul principal rămâne, evident, un fideiusor: el nu devine un codebitor solidar al obligației principale⁷⁷.

După cum bine s-a spus, chiar solidar, fideiusorul rămâne un debitor accesoriu, un garant; el nu poate fi asimilat unui codebitor solidar, care este ținut cu titlu principal⁷⁸.

⁷⁴ V. KARIM, op.cit., p. 56, nr. 189 („*La solidarité peut aussi être présumée entre les cautions qui garantissent l'exécution de l'obligation contractée dans le cours des activités d'une entreprise*”).

⁷⁵ J.-L. BAUDOUIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, p. 3793.

⁷⁶ P. VASILESCU, *Drept civil. Obligații*, ediția a 3-a, Hamangiu, București, 2024, p. 167-168.

⁷⁷ É. LAMBERT, op.cit., p. 221 („... *la caution qui s'engage solidairement avec le débiteur principal demeure évidemment une caution : elle ne devient pas un codébiteur solidaire de l'obligation principale*”).

⁷⁸ A. GOUÉZEL, op.cit., p. 41, nr. 67 („... *même solidaire, la caution reste un débiteur accessoire, un garant ; elle ne peut donc pas être assimilé à un codébiteur solidaire, qui est tenu à titre principal*”).

Bineînțeles, câteva diferențe pot fi detectate între fideiutorul solidar și codebitorul solidar. Fideiutorul solidar, fiind un garant personal, nu trebuie să suporte nicio contribuție definitivă la datorie⁷⁹; unul dintre caracterele esențiale ale garanției personale este tocmai absența de contribuție la datorie din partea garantului⁸⁰. Astfel, fideiutorul solidar, dacă îl plătește pe creditor, va recupera tot de la debitorul principal, așa încât să nu contribuie definitiv la datorie. Codebitorul solidar, însă, contribuie parțial la datoria totală⁸¹ [art. 1456 alin. (1) C. civ. român]. În sfârșit, beneficiul de cesiune de acțiuni (*i.e.*, beneficiul de subrogație)⁸² i-a fost refuzat codebitorului solidar, însă recunoscut fideiutorului solidar⁸³.

9. Efectul principal al calificării de fideiusiune solidară este suprimarea beneficiilor de discuțiune și de diviziune⁸⁴. Desigur, nuanțările trebuie să intervină; astfel, este întru totul util să diferențiem diversele figuri ale solidarității în domeniul fideiusiunii.

⁷⁹ M. CABRILLAC, Ch. MOULY, S. CABRILLAC, Ph. PETEL, *Droit des sûretés*, 11e édition, LexisNexis, Paris, 2022, p. 29, nr. 27 („... le garant qui ne doit supporter aucune contribution définitive”).

⁸⁰ M. CABRILLAC, Ch. MOULY, S. CABRILLAC, Ph. PETEL, *op.cit.*, p. 26, nr. 23 („La sûreté personnelle se reconnaît à la réunion de deux **caractères essentiels** : ... création d'un droit de créance supplémentaire; ... **absence de contribution à la dette par le garant**”; s.n.).

⁸¹ M. CABRILLAC, Ch. MOULY, S. CABRILLAC, Ph. PETEL, *op.cit.*, p. 29, nr. 27 („**La contribution partielle à la dette totale qu'assure le codébiteur solidaire** ...”; s.n.).

⁸² Ph. SIMLER, *op.cit.*, p. 833, nr. 831 („... une cause de décharge de la caution empruntée au droit romain, **appelée « bénéfice de cession d'actions » ou « bénéfice de subrogation »**”; s.n.).

⁸³ Ph. SIMLER, *op.cit.*, p. 97, nr. 89 („... le bénéfice de cession d'actions [...] a été refusé au codébiteur solidaire [...], mais reconnu à la caution solidaire ...”).

⁸⁴ H. WESTENDORF, *Les sûretés et garanties du crédit en droit luxembourgeois*, tome 3, *Les sûretés personnelles*, 2e édition, Éditions Larcier-Intersentia, Bruxelles, 2023, p. 196, nr. 343 („L'effet principal de la qualification de cautionnement solidaire est la suppression des bénéfices de discussion et de division”).

Întâi, ne va preocupa cazul solidarității ce este, în același timp, orizontală și verticală, existând între fideiusori și între fiecare fideiutor și debitorul principal; în această ipoteză, solidaritatea exclude atât beneficiul de diviziune, cât și beneficiul de discuțiune⁸⁵.

Apoi, solidaritatea cu debitorul (*i.e.*, verticală) îl privează pe fideiutor de beneficiul de discuțiune⁸⁶.

În fine, solidaritatea între fideiusori (*i.e.*, orizontală) îi lipsește de beneficiul de diviziune⁸⁷. Bineînțeles, vom sublinia că fideiusorii solidari cu debitorul, dar nu și între ei, pot opune beneficiul de diviziune⁸⁸.

În Québec, poate fi detectat un caz ... curios. În *Société d'aide au développement des collectivités (SADC) de Nicolet-Bécancour c. Désilets*, instanța a pretins următoarele: semnarea unui contract de fideiusiune distinct de către fiecare fideiutor nu implică o solidaritate între respectivii fideiusori, ci doar cu debitorul principal; fideiusorii nu pot, așadar, invoca beneficiul de

⁸⁵ M. BOURASSIN, op.cit., p. 243, nr. 317 („**Solidarité à la fois horizontale et verticale, entre les cautions et entre chaque caution et le débiteur principal.** Dans cette hypothèse, la solidarité exclut certainement tant le bénéfice de division, que le bénéfice de discussion”; s.a).

⁸⁶ A. GOUÉZEL, op.cit., p. 40, nr. 66 („... la solidarité avec le débiteur prive la caution du bénéfice de discussion ...”).

⁸⁷ A. GOUÉZEL, op.cit., p. 40, nr. 66 („... la solidarité entre les cautions les prive du bénéfice de division ...”).

⁸⁸ Ph. SIMLER, *La réforme du droit des sûretés. Commentaire article par article*, LexisNexis, Paris, 2022, p. 47, nr. 41 („... les cautions solidaires avec le débiteur, mais non entre elles peuvent opposer le bénéfice de division”). Totodată, Ph. SIMLER, Ph. DELEBECQUE, op.cit., p. 240, nr. 211 („... les cautions non solidaires entre elles, fussent-elles solidaires avec le débiteur, peuvent invoquer le bénéfice de division”).

diviziune între ei⁸⁹. În viziunea curții, pare-se, fideiusorii nu erau solidari între ei, ci numai cu debitorul, și, cu toate acestea, nu li se recunoștea beneficiul de diviziune. Lucrurile, probabil, stau altfel. Precum scriu unii, un angajament solidar al fideiusorilor cu debitorul, în absența solidarității stipulate între fideiusori, n-ar trebui să antreneze decât pierderea beneficiului de discuțiune și nu dispariția beneficiului de diviziune⁹⁰.

Concluzii

10. Distincția dintre fideiusiunea simplă și cea solidară revelează un anumit divorț între practică și lege⁹¹. În regulă generală, fideiusiunea este simplă⁹². Fideiusiunea solidară este, în drept, excepțională⁹³. În fapt, fideiusiunea este, foarte des, solidară⁹⁴. În practică, fideiusiunea simplă, adică non-solidară, este rarisimă⁹⁵.

⁸⁹ *Société d'aide au développement des collectivités (SADC) de NICOLET-BECANCOUR c. DESILETS*, (C.Q., 2005-04-07), in J.-L. BAUDOIN, Y. RENAUD, *Code civil du Québec annoté*, 24e édition, tome 2, p. 3795 („*La signature d'un contrat de cautionnement distinct par chaque caution n'emporte pas solidarité entre elles, mais seulement avec le débiteur principal. Les cautions ne peuvent donc invoquer le bénéfice de division entre elles*”).

⁹⁰ M. BOUDREAU, M. LACHANCE, op.cit., p. 500, nr. 889, nota de subsol nr. 2381 („... un engagement solidaire des cautions avec le débiteur, en l'absence de solidarité stipulée entre les cautions, ne devrait entraîner que la perte du bénéfice de discussion et non la disparition du bénéfice de division ...”).

⁹¹ J. FRANÇOIS, op.cit., p. 34, nr. 47 („*La distinction du cautionnement simple et solidaire révèle un certain divorce entre la pratique et la loi*”).

⁹² V. KARIM, op.cit., p. 49, nr. 166 („*En règle générale, le cautionnement est simple ...*”).

⁹³ L. AYNES, P. CROCO, A. AYNES, op.cit., p. 77 („*Le cautionnement solidaire est, en droit, exceptionnel ...*”).

⁹⁴ L. AYNES, P. CROCO, A. AYNES, op.cit., p. 77 („*En fait, le cautionnement est très souvent solidaire ...*”).

⁹⁵ J. FRANÇOIS, op.cit., p. 34, nr. 47 („*En pratique, le cautionnement simple, c'est-à-dire non solidaire, est rarissime*”).

Fideiusiunea simplă conferă două avantaje, în comparație cu fideiusiunea solidară: beneficiul de discuțiune (*supra.*, nr. 3) și beneficiul de diviziune⁹⁶ (*supra.*, nr. 4).

Creditorii profesioniști (în particular, bancherii) cer o fideiusiune solidară, de manieră să împiedice fideiutorul să se prevaleze de beneficiile de discuțiune și de diviziune⁹⁷. Așadar, efectul principal al calificării de fideiusiune solidară este suprimarea beneficiilor de discuțiune și de diviziune⁹⁸. Desigur, fideiutorul solidar nu se confundă cu un codebitor solidar. Chiar solidar, fideiutorul rămâne un debitor accesoriu, ceea ce interzice să fie asimilat unui codebitor solidar⁹⁹.

⁹⁶ A. CUNY de la VERRYERE, V. De MEESTER, op.cit., p. 42, nr. 58 („*Celui-ci (i.e., le cautionnement simple; n.n.) confère deux avantages en comparaison du cautionnement solidaire: le bénéfice de discussion ... et le bénéfice de division ...*”).

⁹⁷ Y. PICOD, J.-J. ANSAULT, op.cit., p. 181, nr. 82 bis („*... les créanciers professionnels (en particulier les banquiers) exigent un cautionnement solidaire, de façon à empêcher la caution de se prévaloir des bénéfices de discussion et de division*”).

⁹⁸ H. WESTENDORF, op.cit., p. 196, nr. 343 („*L'effet principal de la qualification de cautionnement solidaire est la suppression des bénéfices de discussion et de division*”).

⁹⁹ J. FRANÇOIS, op.cit., p. 36, nr. 49 („*Même solidaire, la caution reste un débiteur accessoire, ce qui interdit de l'assimiler à un codébiteur solidaire*”).